

SU/Meeri Kesälä

27.4.2023

Työkyvyttömyyseläkevastuiden muutosten rahoitusvaikutukset 2022

Vuoden 2022 alusta päivitettiin Työntekijän eläkelain mukaisen vakuuttamisen eläkevastuun laskennassa käytettävää työkyvyttömyyseläkemallia. Työkyvyttömyyseläkemallin parametreja päivitettiin vastaamaan uudempia havaintoja työkyvyttömyyden esiintymisestä ja päättyvyydestä vakuutetussa väestössä. Mallin sovitusta on kuvattu tarkemmin käsikirjassa [Työkyvyttömyyseläkkeiden z-mallin sovittaminen](#). Laskuperustemuutokset on kuvattu Työntekijän eläkelain [yleisissä laskuperusteissa](#) ja erityisperusteissa sekä näin perusteluissa vuodelle 2022.

Työkyvyttömyyseläkkeen alkaessa määritetyn pääoma-arvon oli havaittu olevan keskimäärin ylimitoitettu, jolloin työkyvyttömyyseläkkeen päättyessä syntyy pääoma-arvoylijäämä.

Pääoma-arvoylijäämä syntyi pääasiassa lyhytkestoisesta työkyvyttömyydestä ja nuorille työkyvyttömille, sillä nykyisin yhä useammin näissä tilanteissa henkilöä pyritään kuntouttamaan ja pysyvä työkyvyttömyys voidaan estää. Työkyvyttömyyden havaittu päättyvyys on siis kasvanut näissä tilanteissa. Lisäksi myös osatyökyvyttömyyseläkkeiden osuus on kasvanut. Osatyökyvyttömyyseläkkeen pääoma-arvo on alimitoitettu tilanteessa, jossa eläke muuttuu myöhemmin tädeksi työkyvyttömyyseläkkeeksi. Nämä tilanteet koskevat pidempään jatkunutta työkyvyttömyyttä ja iäkkäämpiä työkyvyttömiä. Perustemuutoksessa erityisesti nuorten ja lyhytkestoisen työkyvyttömyyden pääoma-arvoja arvioitiin alemmaksi ja iäkkäiden sekä pitkäkestoisemman työkyvyttömyyden pääoma-arvoja korotettiin.

Työkyvyttömyyseläkemallissa myös työkyvyttömyyseläkkeen alkavuuden todennäköisyys päivitettiin nykyisiä havaintoja vastaavalle tasolle, mikä pienensi vastaisille työkyvyttömyyseläkkeille laskettavia pääoma-arvoja. Työntekijän eläkelain vastuunlaskennassa vastaisten työkyvyttömyyseläkkeiden vastuita ei kuitenkaan lasketa pääoma-arvokertoimilla, vaan Työntekijän eläkelain mukaisen eläkevakuutuksen erityisperusteessa vuosittain vahvistettavien varauskertoimien avulla.

Työkyvyttömyyseläkemallin parametrit päivitettiin Työntekijän eläkelain mukaisen eläkevakuutuksen yleiseen laskuperusteeseen 1.1.2022 alkaen. Mallin vaikutus erityisperusteen varauskertoimiin arvioitiin myöhemmin kuvailtavalla tavalla. Parametrien uudelleen arvioinnilla oli erisuuntaisia vaikutuksia työkyvyttömyysliikkeen vastaisten eläkkeiden vastuuseen, tuntemattomien varaukseen ja alkaneiden tunnettujen eläkkeiden vastuuseen. Muutoksen yhteisvaikutus otettiin huomioon vuoden 2022 Työntekijän eläkelain

SU/Meeri Kesälä

27.4.2023

erityisperusteen voimaantulosäädösten suureessa ΔV_{2021}^{I*} ja siirrettiin tasausvastuuseen.

Koska suureen ΔV_{2021}^{I*} määrittelyssä verrattiin laskuperusteita hetkien 31.12.2021 ja 1.1.2022 välillä, tasausvastuuseen vaikuttavaan suureeseen laskettiin mukaan myös muiden erityisperusteen muutosten vaikutukset, joita on kuvattu viimeisessä kappaleessa. Muutosten johdosta TyEL-MEL-eläkelaitokset siirsivät tasausvastuuseen yhteensä 120 731 110,57 euroa.

Taulukko 1 Pääoma-arvomuutoksen vaikutus TyEL-MEL eläkelaitoksilla yhteensä

	31.12.2021 laskuperusteiden mukainen, €		1.1.2022 laskuperusteiden mukainen, €	Erotus, €
Vastaisten eläkkeiden vastuut V_{2021}^I	1 105 096 986.64	Vastaisten eläkkeiden vastuut V_{2021}^I (u)	990 869 572.94	-114 227 413.70
Alkaneiden eläkkeiden vastuut ${}^1V_{2021}^I$, tunnetut eläkkeet	3 185 277 439.51	Alkaneiden eläkkeiden vastuut ${}^1V_{2021}^I$ (u), tunnetut eläkkeet	3 260 517 586.43	75 240 146.92
Alkaneiden eläkkeiden vastuut ${}^2V_{2021}^I$, tuntemattomien varaus	742 422 219.75	Alkaneiden eläkkeiden vastuut ${}^2V_{2021}^I$ (u), tuntemattomien varaus	660 678 375.95	-81 743 843.79
Suure ΔV_{2021}^{I*}				-120 731 110.57

Perustemuutosten vaikutus tuntemattomien varaukseen ja vastaisten eläkkeiden vastuuseen

Tuntemattomien varaus ja vastaisten vastuu määritellään Työntekijän eläkelain erityisperusteissa kaavoilla, jossa aikaisempien vuosien tariffimaksusuurteita ositetaan vuosittain määritettävillä varauskertoimilla. Varauskertoimien määrittelyssä huomioidaan ennuste tulevasta työkyvyttömyysmenosta ja työkyvyttömyyseläkkeiden myöntöjen jaksottumisesta eläketapahtumaa seuraaville vuosille. Hetkelle 31.12.2021 nämä vastuut oli määritelty vuoden 2021 laskuperusteissa silloisen yleisperusteen mukaisena perustuen työkyvyttömyysliikkeestä 14.9.2020 laadittuun ennusteeseen. Hetkelle 1.1.2022 määriteltiin uudet varauskertoimet niin, että käytettiin ennusteen 14.9.2020 oletuksia talouden ja eläkealkavuuden kehityksestä, mutta eläkemenon laskennassa käytettiin uuden yleisperusteen mukaisia pääoma-arvokertoimia. Tällä tavoin laskettiin hetkellä 1.1.2022 mallin päivittämisestä tuntemattomien

SU/Meeri Kesälä

27.4.2023

varaukseen ja vastaisten vastuuseen syntyvä vaikutus. Perustemuutos vaikutti vastuita pienentävästi 114,2 miljoonaa vastaisten vastuun ja 78,2 miljoonaa tuntemattomien varauksen osalta. Vastuista purkautuvat varat siirrettiin tasausvastuuseen osana suuretta ΔV_{2021}^{I*} .

Taulukko 2: Työkyvyttömyysmenon ennuste prosentteina palkkasummasta ja varauskertoimet laskettuna ennen ja jälkeen perustemuutosta

	Työkyvyttömyysliikkeen ennuste 14.9.2020	Perustemuutos huomioiden
Meno vuoden 2020 eläketapahtumista	1.141 %	1.016 %
Meno vuoden 2021 eläketapahtumista	1.140 %	1.016 %
Meno vuoden 2022 eläketapahtumista	1.131 %	1.010 %
Meno vuoden 2023 eläketapahtumista	1.136 %	1.015 %
k^l_1	0.51	0.45
k^l_2	0.68	0.61
k^l_3	0.09	0.08
k^{VI}_1	0.96	0.86
k^{VI}_2	0.59	0.53

Perustemuutosten vaikutus alkaneiden eläkkeiden vastuuseen

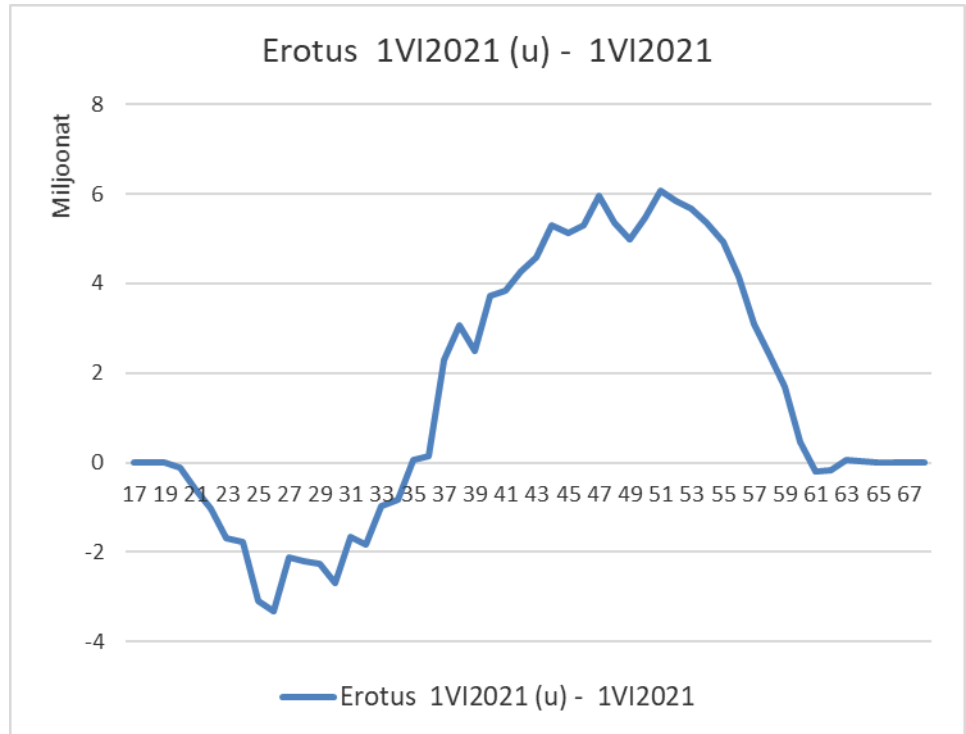
Työkyvyttömyyseläkevastuiden täydennyksen määrä tunnettujen alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden osalta oli 75,2 miljoonaa euroa, mikä oli 2,4 prosenttia alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden vastuusta ennen täydennystä. Kuviossa 1 esitetään täydennyksen jakautuminen ikäluokille. Kuviossa 2 kuvataan vastuut ennen ja jälkeen täydennyksen. Taulukossa 3 ovat kuvioita vastaavat lukuarvot.

Täydennykseen vaikuttavat Työntekijän eläkelain yleisperusteiden parametri muutoksen lisäksi erityisperusteen muutokset hetkien 31.12.2021 ja 1.1.2022 välillä. Näitä olivat tarkennetut työkyvyttömyyseläkkeiden rahastoinnin pääteivät sekä vastuunlaskennan tarkennuksena työkyvyttömyyden alkamishetken muuttaminen kuukausitasolle. Työkyvyttömyyden rahastoinnin pääteikä on lakisääteinen vanhuuseläkeikä. Pääteikää ei ole vielä vahvistettu nuoremmille ikäluokille, joten laskennassa käytetään viimeisintä ennustetta. Tavallisesti tällaisten muutosten vaikutuksia ei ole kustannettu tasausvastuusta, joten tässä tehtiin poikkeusluontoinen menettely. Erityisperusteen muutokset ovat luonteeltaan merkittävästi pienempiä, eikä niiden osuutta ole näissä tiedoissa eroteltu.

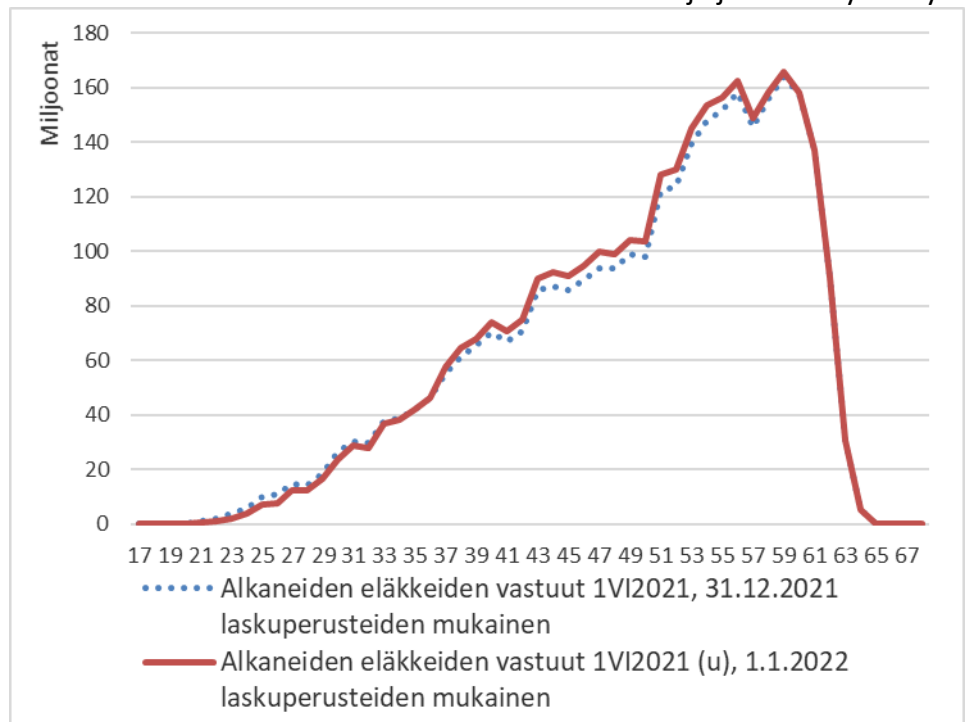
SU/Meeri Kesälä

27.4.2023

Kuvio 1. Täydennys alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden vastuisiin 1.1.2022 ikäluokittain €.

Kuvio 2: Alkaneiden eläkkeiden vastuut 2021 ennen ja jälkeen täydennyksen.

SU/Meeri Kesälä

27.4.2023

Taulukko 3: Tunnettujen alkaneiden työkyvyttömyyseläkkeiden vastuut iän mukaan jaoteltuina, ikä vuoden lopussa täysinä vuosina.

	Alkaneiden eläkkeiden vastuut ¹ V ₂₀₂₁ , 31.12.2021 laskuperusteiden mukainen	Alkaneiden eläkkeiden vastuut ¹ V ₂₀₂₁ (u), 1.1.2022 laskuperusteiden mukainen	Erotus ¹ V ₂₀₂₁ (u) - ¹ V ₂₀₂₁
ikä x	€	€	€
17	0	0	0
18	0	0	0
19	0	0	0
20	236 582	133 983	-102 600
21	1 111 024	506 073	-604 950
22	1 894 878	855 712	-1 039 166
23	3 803 794	2 111 649	-1 692 144
24	5 767 111	4 001 955	-1 765 156
25	10 210 984	7 115 226	-3 095 759
26	10 908 207	7 588 114	-3 320 093
27	14 659 038	12 544 023	-2 115 015
28	14 401 552	12 196 094	-2 205 458
29	18 643 037	16 374 221	-2 268 816
30	26 559 630	23 870 600	-2 689 031
31	30 282 024	28 617 115	-1 664 909
32	29 861 108	28 038 541	-1 822 567
33	37 666 029	36 703 378	-962 651
34	38 903 200	38 087 890	-815 310
35	42 107 630	42 175 385	67 755
36	45 996 763	46 140 285	143 523
37	55 223 898	57 528 788	2 304 891
38	61 380 086	64 441 364	3 061 278
39	65 537 946	68 021 196	2 483 250
40	70 412 224	74 128 674	3 716 450
41	66 808 094	70 653 042	3 844 948
42	70 649 829	74 919 047	4 269 217
43	85 536 510	90 124 537	4 588 027
44	87 223 096	92 536 180	5 313 084
45	85 618 806	90 738 862	5 120 056
46	89 479 738	94 790 103	5 310 365
47	93 730 709	99 698 342	5 967 633
48	93 625 582	98 990 445	5 364 863
49	99 131 442	104 112 868	4 981 426
50	98 059 052	103 527 076	5 468 024
51	121 898 092	127 974 902	6 076 810
52	124 046 986	129 896 176	5 849 190
53	139 252 177	144 919 171	5 666 994
54	147 997 405	153 351 606	5 354 201

SU/Meeri Kesälä

27.4.2023

55	151 491 596	156 409 043	4 917 447
56	158 234 314	162 382 202	4 147 887
57	145 623 756	148 713 940	3 090 184
58	155 718 925	158 131 817	2 412 892
59	163 948 571	165 648 680	1 700 109
60	157 469 184	157 941 485	472 301
61	137 180 934	136 993 826	-187 107
62	90 670 663	90 487 888	-182 775
63	30 857 968	30 914 690	56 723
64	5 457 266	5 481 392	24 127
65	0	0	0
66	0	0	0
67	0	0	0
68	0	0	0
Yht.	3 185 277 440	3 260 517 587	75 240 147